

Förslag**1975/76: 22****Riksdagens förvaltningsstyrelses förslag till vissa ändringar i ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter**

1976-04-05

Dnr 80-B. 4/76

Till riksdagen

Riksdagens förvaltningsstyrelse lägger härmed fram förslag till vissa ändringar i fråga om reglerna angående pension och avgångsersättning i ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter (SFS 1971:1197) och äldre pensionsbestämmelser. Förvaltningsstyrelsen får i anslutning härtill anföra följande.

Förvaltningsstyrelsen beslöt den 27 maj 1975 tillsätta en kommitté för översyn av riksdagsledamöternas pensioner. Kommittén fick i uppdrag att framlägga förslag om anpassning av pensionsförmånerna till den beslutade sänkningen av pensionsåldern inom den allmänna försäkringen. Vidare skulle kommittén överväga och eventuellt framlägga förslag i anledning av önskemål om förändringar i fråga om riksdagspensionerna som framförts motionsledes och på annat sätt.

Kommittén har i en den 26 mars 1976 dagtecknad framställning, som bifogas såsom bilaga, föreslagit vissa ändringar i reglerna om egenpension och avgångsersättning enligt ersättningsstadgan. Beträffande frågan om ålderspensionens nivå efter 65-årsåldern inom riksdagspensioneringen har kommittén inte ansett det möjligt att redovisa förslag innan motsvarande fråga lösts inom personalpensionssystemen på arbetsmarknaden. Kommittén har därför föreslagit att förvaltningsstyrelsen bemyndigas att med ledning av de överenskomelser som inom de närmaste månaderna kan komma att träffas på arbetsmarknaden fastställa den nämnda nivån.

Bland de frågor som återstår att behandla under kommitténs fortsatta arbete kan nämnas: samordningen av riksdagspension med annan pension, beräkningsgrunderna för riksdagspension, reglerna för visstidspension, reglerna för familjepension samt ersättarnas pensionsfråga.

Förvaltningsstyrelsen instämmer i de av kommittén framlagda förslagen och föreslagna riktlinjerna för tolkningen av ersättningsstadgans bestämmelser. Styrelsen har ingen erinran mot kommitténs uttalanden angående dess fortsatta arbete. På grund av det sagda hemställer förvaltningsstyrelsen att riksdagen måtte

1. antaga det i bilaga till kommitténs framställning framlagda förslaget till lag om ändring i ersättningsstadgan (1971:1197) för riksdagens ledamöter,

2. besluta att uppdraga åt förvaltningsstyrelsen att fastställa procentsatsen för riksdagspensionen efter 65 års ålder, samt
3. i övrigt godtaga de riktlinjer för tillämpningen av ersättningsstadgan som kommittén i sin framställning rekommenderat.

I handläggningen av detta ärende har deltagit, förutom undertecknad ordförande, herrar Wärnberg, Regnéll, Adamsson, fröken Karin Andersson samt herrar Petersson i Nybro, Andersson i Örebro och Stridsman.

RIKSDAGENS FÖRVALTNINGSSTYRELSE

På styrelsens vägnar

HENRY ALLARD

/Eric Lindström

Till Riksdagens Förvaltningsstyrelse

Kommittén för översyn av riksdagsledamöternas pensioner¹ lägger härmed fram förslag till vissa ändringar i fråga om pensionsreglerna i ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter (SFS 1971:1197) och äldre pensionsbestämmelser. Kommittén får i anslutning härtill anföra följande.

Inledning

Kommittén för översyn av riksdagsledamöternas pensioner tillsattes av riksdagens förvaltningsstyrelse den 27 maj 1975 och erhöll i uppdrag att framlägga förslag om anpassning av pensionsförmånerna enligt ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter till den beslutade sänkningen av pensionsåldern inom den allmänna försäkringen. Vidare skulle kommittén överväga och eventuellt framlägga förslag i anledning av önskemål om förändringar i fråga om riksdagspensionerna, som framförts motionsledes och på annat sätt.

I denna framställning föreslår kommittén vissa ändringar i reglerna om egenpension och avgångsersättning enligt ersättningsstadgan. Beträffande frågan om ålderspensionens nivå efter 65-årsåldern inom riksdagspensioneringen har kommittén inte ansett det möjligt att redovisa förslag innan motsvarande fråga lösts inom personalpensionssystemen på arbetsmarknaden. Enligt kommitténs uppfattning får förvaltningsstyrelsen bemyndigas att med ledning av de överenskommelser som inom de närmaste månaderna kan komma att träffas på arbetsmarknaden fastställa den nämnda nivån. Bland de frågor som återstår att behandla under kommitténs fortsatta arbete kan nämnas: samordningen av riksdagspension med annan pension, beräkningsgrunderna för riksdagspension, reglerna för visstidspension, reglerna för familjepension samt ersättningspensionsfråga. Förslag till lag om ändring i ersättningsstadgan fogas som *bilaga 1* vid denna framställning. Statistiskt material angående riksdagsledamöternas levnadsålder vid inträdet i riksdagen och vid avgången därifrån samt beträffande antal riksdagsår återfinnes i *bilaga 2*.

Egenpension

Gällande bestämmelser

För riksdagens ledamöter gäller liksom för övriga medborgare att den allmänna försäkringen utgör grunden för pensioneringen. De pensionsför-

¹ Riksdagsledamöterna Erik Adamsson (ordförande), Karin Andersson, Sven G. Andersson och Carl Göran Regnéll. Expert har varit direktören i riksdagens förvaltningskontor Eric Lindström. Som sekreterare har tjänstgjort hovrättsrådet Börje Wilhelmsson.

måner som erhålles enligt ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter är att betrakta som kompletteringar till vad som utgår från den allmänna försäkringen. Samordningen de båda pensionslagen emellan är löst enligt det s. k. nettosamordningssystemet.

I detta sammanhang är egenpensionsförmånerna inom riksdagspensioneringen av intresse. Reglerna för dessa kan sammanfattas som följer.

De förmåner som kan utgå är *ålderspension*, *sjukpension* och *visstidspension*. Pensionerna beräknas på ett pensionsunderlag, som utgöres av det arvode som vid varje tidpunkt utgår till ledamot. För att rätt till hel pension skall föreligga krävs 15 riksdagsår. Häri inräknas endast år före uppnådd pensionsålder. Denna är 65 år. I fråga om sjukpension inräknas utöver antalet uppnådda riksdagsår även de år som återstår till pensionsåldern. Ålderspension utgår vid uppnådd pensionsålder eller, om mandatet upphör senare, vid denna tidpunkt. Den som lämnat riksdagen före pensionsåldern har rätt till ålderspension endast om han uppnått minst sex riksdagsår. Sjukpension utgår till den som före pensionsåldern på grund av varaktig sjukdom frånträder sitt uppdrag. Visstidspension utgår till den som varit ledamot minst sex år och vid mandatets upphörande uppnått 50 års ålder men inte pensionsåldern och som inte är berättigad till sjukpension. Hel egenpension utgör för tiden före 67 års ålder 65 procent och från och med 67 års ålder 10 procent av pensionsunderlaget (månadsarvodet). För den som är född före 1914 ökas procenttalet 10 med 2,6 procent för varje år han är född före 1914. Om antalet riksdagsår inte uppgår till 15 minskas pensionen med 1/15 för varje felande år. Från pension före 67 års ålder avdrages vad vederbörande är berättigad att uppbära från den allmänna försäkringen i form av sjukpenning, sjukbidrag eller förtidspension. Riksdagens förvaltningsstyrelse kan om särskilda omständigheter föreligger dispensera från kravet om sex riksdagsår i fråga om ålderspension och villkoren om sex riksdagsår och uppnådda femtio års ålder beträffande vistidspension.

Kommitténs överväganden och förslag

1. Anpassning av riksdagsledamöternas pensionering till sänkningen av pensionsåldern inom den allmänna försäkringen

Som framgår av den tidigare redogörelsen är riksdagsledamöternas pensionsfråga i första hand löst inom den allmänna försäkringen. Pensionsförmånerna enligt ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter är att anse som komplettering till de förmåner som erhålles från den allmänna pensioneringen. Samordningen mellan de båda lagen av pension är löst genom det s. k. nettosamordningssystemet på samma sätt som inom annan personalpensionering än den statliga och kommunala.

Av den tidigare redogörelsen framgår, att hel egenpension från riksdagspensioneringen utgör för tiden före 67 års ålder 65 procent och för tiden

från och med 67 års ålder 10 procent av pensionsunderlaget. Denna regel har sin grund i att ålderspension från den allmänna pensioneringen enligt gällande regler börjar utgå vid 67 års ålder. Med verkan från den 1 juli 1976 kommer ålderspension från den allmänna pensioneringen att utgå från 65 års ålder. En anpassning av riksdagspensioneringen till den nya pensionsåldern inom den allmänna försäkringen måste därför ske.

Kommittén föreslår till en början i detta avseende, att egenpensionsnivån 65 procent av pensionsunderlaget med verkan från den 1 juli 1976 skall upphöra vid 65 års ålder. Genom en sådan regel bibehålles samma princip som tidigare gällt, dvs. att den allmänna försäkringen övertar huvuddelen av pensionsförpliktelsen i samband med att vederbörande uppnår den inom den allmänna försäkringen gällande pensionsåldern. Några problem av teknisk natur synes såvitt angår framtida pensionsfall inte komma att uppstå genom införandet av den nya regeln. För den som efter den 1 juli 1976 uppnår 65 års ålder upphör rätten till 65-procentskompensation vid uppnåendet av 65 års ålder. För den som den 1 juli 1976 är i åldern 65–67 år upphör rätten till 65-procentskompensation den 1 juli 1976, dvs. vid samma tidpunkt som ålderspension från den allmänna pensioneringen börjar utgå.

I det föregående har nämnts, att pensionen från riksdagspensioneringen enligt gällande regler från och med 67 års ålder utgör 10 procent av pensionsunderlaget. Det kan anses åligga kommittén att framlägga förslag om vilken nivå som från och med den 1 juli 1976 skall gälla från 65 års ålder. I detta avseende anser kommittén emellertid det inte vara möjligt att redovisa förslag innan motsvarande fråga är löst inom personalpensionssystemen på arbetsmarknaden. Enligt vad som uppgivits pågår för närvarande förhandlingar härom. Dessa måste vara avslutade i sådan tid att nya regler kan träda i kraft den 1 juli 1976. Även för riksdagspensioneringens del måste ett ställningstagande till denna fråga ske i sådan tid att nya regler kan börja tillämpas från och med denna tidpunkt. Som inledningsvis nämnts menar kommittén att med hänsyn till den knappa tid som står till buds förvaltningsstyrelsen bör bemyndigas att med ledning av de överenskommelser som kan komma att träffas på arbetsmarknaden fastställa den procentsats med vilken riksdagspension skall utgå efter 65 års ålder.

I detta sammanhang påkallar även ett annat problem uppmärksamhet. Det kan i vissa fall förekomma att ålderspensionen – summan av folkpension, ATP och riksdagspension – blir lägre än visstidspensionen för samma pensionär. Således kan den som uppbär visstidspension (eller med nu gällande regler ålderspension i åldern 65–67 år) få vidkännas en minskning av sina pensionsförmåner med gällande regler vid 67 års ålder och med de av kommittén föreslagna reglerna vid 65 års ålder. Sänkningen av pensionsåldern inom den allmänna pensioneringen och den som en följd härav av kommittén föreslagna ändringen av riksdagspensioneringen har alltså tidigare lagt denna i vissa fall inträdande reduktion i förmånerna med två år.

Problemet har huvudsakligen sin grund i att visstidspensionen inte är pensionsgrundande inom ATP. Kommittén har sin uppmärksamhet riktad på frågan. Det är emellertid inte möjligt att redovisa överväganden och eventuella förslag i detta avseende innan kompensationsgraden för riksdagspensionen för tiden efter 65 års ålder kunnat fastställas. Kommittén kommer under sitt fortsatta arbete att behandla problemet med den nämnda reduktionen.

Beträffande en speciell grupp före detta riksdagsledamöter kräves emellertid redan nu särskilda överväganden. Här avses sådana ledamöter som vid ikraftträdandet av de nya åldersgränserna den 1 juli 1976 uppbär visstidspension. Även i fråga om dessa bör i princip rätten till 65-procentskompensation upphöra vid 65 års ålder. En motsatt ordning skulle ju innebära att de under två levnadsår skulle komma att uppbära "dubbla" pensioner, något som uppenbarligen aldrig varit avsett. Emellertid kommer i sådana fall då summan av folkpension, ATP och ålderspension från riksdagspensioneringen blir lägre än visstidspensionen en minskning av förmånerna att inträda vid 65 års ålder. En sådan reduktion har vederbörande i många fall inte haft anledning att räkna med. Tvärtom anser han sig väl tillförsäkrad visstidspensionens nivå fram till 67-årsdagen. För att komma till rätta med detta problem föreslår kommittén regler av innebörd att i fall då visstidspension börjat utgå före den 1 juli 1976 och de sammanlagda ålderspensionsförmånerna blir lägre än visstidspensionen utfyllnad av förmånerna upp till visstidspensionens nivå skall ske fram till dess vederbörande uppnått 67 års ålder. Sådana regler föreslås för visstidspensionärer både enligt den nu gällande ersättningsstadgan och enligt 1941 års stadga.

2. Ifrågasatta ändringar i övrigt i reglerna om egenpension

Av den inledande redogörelsen för gällande bestämmelser framgår, att det för hel pension fordras 15 riksdagsår. Om antalet riksdagsår inte uppgår till femton utgår så stor del av pensionen som svarar mot antalet riksdagsår. För den som lämnat riksdagen före pensionsåldern föreligger rätt till ålderspension endast om han uppnått minst sex riksdagsår. Visstidspension utgår till den som varit ledamot minst sex år och som uppnått femtio års ålder men ej pensionsåldern.

Såväl i motioner som i andra sammanhang har uttalats önskemål om ändringar i liberaliserande riktning av de nämnda reglerna. Ofta har framhållits, att kommunala förtroendemän pensioneras enligt regler som i vissa avseenden är förmånligare för den enskilde än riksdagspensioneringen. Enligt normalpensionsreglementena för kommunerna – från vilka det dock finnes lokala avvikelser – finnes inget krav om viss uppnådd levnadsålder för rätt till visstidspension. För rätt till hel pension kräves att uppdraget innehafts i tolv år. Minimikravet för att pensionsrätt skall föreligga understiger sex år.

Kommittén har haft att överväga önskemål om ändringar i reglerna om

riksdagspension i samtliga de nämnda avseendena. Som underlag för sin bedömning har kommittén bl. a. haft en av riksdagens upplysningstjänst iordningställd siffersammanställning. Denna är fogad härvid som bilaga 2.

Vad först angår kravet om sex riksdagsår för att rätt till ålderspension eller visstidspension över huvud taget skall föreligga vill kommittén framhålla, att antalet erforderliga år bör sammanfalla med mandatperiod eller mandatperioder. Vad som anförts som motivering för en sänkning av antalet erforderliga år har inte övertygat kommittén om att en sänkning till tre år är motiverad. Kommittén föreslår därför ingen ändring i den nämnda regeln.

I fråga om övriga önskemål om ändringar i visstidspensionsreglerna är kommittén med hänsyn till den knappa tid som står till buds inte beredd att nu göra några ställningstaganden. Kommittén avser emellertid att under sitt fortsatta arbete återkomma till frågan. Beträffande 50-årsregeln vill kommittén dock redan nu göra följande mera allmänna reflexioner.

Som nämnts i den tidigare redogörelsen för gällande bestämmelser uppehålls inom riksdagspensioneringen ett villkor att vederbörande skall ha uppnått 50 års ålder för att rätt till visstidspension skall föreligga. För de förtroendevalda hos kommunerna gäller enligt normalpensionsreglementena inget motsvarande krav. Det har framförts önskemål om att riksdagspensioneringen även i detta avseende skulle göras överensstämmande med den kommunala pensioneringen.

Motivet för att man inom riksdagspensioneringen infört 50-årsregeln har varit att visstidspension inte skulle kunna utgå i alltför låga åldrar. Kommittén har övervägt ändringar i fråga om kravet på uppnådd levnadsålder. Såväl ett helt borttagande av kravet som en lägre åldersgräns än den nu gällande 50-årsgränsen har diskuterats.

Det har på grundval av det i bilaga 2 redovisade siffermaterialet kunnat konstateras, att den gällande 50-årsgränsen inte under gången tid medfört verkningar som för kommittén framstått som olyckliga. Kommittén är med hänsyn härtill och med återopande av den ursprungliga motiveringen för åldersspärren inte beredd att föreslå att den borttages. Kommittén vill i detta sammanhang erinra om att det tröskelproblem som 50-årsgränsen otvivelaktigt medför inte skulle försvinna om gränsen sattes vid en lägre ålder än 50. Man skulle härigenom endast flytta tröskelproblemet till ett annat åldersskikt. För att komma till rätta med tröskelproblemet skulle det vara erforderligt med en avtrappning som sträckte sig över ett antal år före den levnadsålder som ger rätt till hel pension (exempelvis 50-åringen får hel pension, 49-åringen får 9/10 av hel pension, 48-åringen får 8/10 av hel pension osv.). Sådana regler skulle emellertid med nödvändighet bli tekniskt komplicerade inte minst med hänsyn till att de ofta skulle komma att tillämpas parallellt med 1/15-delsavtrappningen på grund av bristande antal riksdagsår.

Enligt kommitténs uppfattning kan man åtminstone tills vidare i stället för att införa regler av antytt slag komma till rätta med de tröskelproblem som i vissa undantagsfall kan komma att uppstå genom att utnyttja den dispensmöjlighet som linnes inskriven i ersättningsstadgans 16 § 4 st. Enligt denna bestämmelse äger riksdagens förvaltningsstyrelse om särskilda omständigheter föreligger medge bl. a. att visstidspension får utgå även till ledamot som inte uppfyller villkoret om uppnådda 50 års ålder. Denna bestämmelse ger möjlighet att i fall då det skulle te sig obilligt att pension inte skulle utgå tillerkänna pension. Dispensbestämmelsen bör enligt kommitténs bedömning kunna möjliggöra en smidig lösning av de tröskelproblem som 50-årsgränsen medför. Det synes sålunda rimligt att en lång riksdagstid – 12 år synes här kunna uppställas som ett riktmärke – kan ge förvaltningsstyrelsen möjlighet tillerkänna visstidspension även till ledamot som inte fullt ut uppfyller villkoret om uppnådd 50 års ålder.

Avgångsersättning

Till den som varit ledamot av riksdagen i minst tre år och som vid mandatets upphörande inte är berättigad till riksdagspension utgår enligt gällande regler avgångsersättning. Denna utgör sex månadsarvoden för den som vid mandatets upphörande uppnått 40 års ålder och i andra fall tre månadsarvoden.

Beräkningsgrunden för avgångsersättningens storlek – sex resp. tre månadsarvoden – tillkom under den tid då riksdagsvalet på hösten det ena året låg till grund för riksdagens sammansättning på nyåret året därefter. Den nya ordningen för riksdagsvalen – resultatet blir avgörande för riksdagens sammansättning samma höst – medför att "varseltiden" avsevärt förkortas. Med fasthållande av grundsatsen att avgångsersättningen är avsedd att skapa ekonomisk trygghet vid omställningen till annan sysselsättning efter det att en ledamot genom resultatet av valet fått vetskap om att han kommer att lämna riksdagen anser kommittén att beräkningsunderlaget för avgångsersättningen bör förlängas. Enligt kommitténs uppfattning linnes ej skäl att bibehålla kravet om uppnådda 40 års ålder för högre avgångsersättning. Med avgångsersättningens syfte rimmar bättre att antalet riksdagsår får bli avgörande. Från dessa utgångspunkter föreslår kommittén att avgångsersättningen skall utgöra sex månadsarvoden för den som uppnått tre riksdagsår och tolv månadsarvoden för den som uppnått sex riksdagsår eller mera. Enligt kommitténs mening bör i fråga om avgångsersättningen, i likhet med vad som enligt gällande regler är fallet beträffande ålders- och visstidspension, förvaltningsstyrelsen ha möjlighet att när särskilda omständigheter föreligger genom dispens tillerkänna avgångsersättning även om tidsvillkoren för sådan ersättning inte skulle vara fullt ut uppfyllda. Kommittén föreslår därför att det i 24 § ersättningsstadgan intages en dispensregel av sådan innebörd.

Övriga frågor

1. Ersättarnas pensionsfrågor

Beträffande pensionsfrågorna för ersättarna för riksdagsledamöterna har kommittén hittills inte medhunnit att göra några mera ingående överväganden. Kommittén kommer därför att under det fortsatta arbetet ha sin uppmärksamhet riktad på frågan.

På detta stadium vill kommittén endast redovisa följande uttalanden.

Ersättare som tjänstgjort under helt riksmöte bör i pensionsavseende och i avseende å avgångsersättning jämföras med ledamot. När det gäller frågan om hur lång tjänstgöring som skall krävas för att ett riksdagsår skall räknas som pensionsgrundande vill kommittén ange som ett riktmärke att ersättare skall ha tjänstgjort minst halva sessionstiden (omkring 120 dagar).

2. Beräkning av riksdagsår

Enligt den tidigare gällande ordningen sammanföll riksdagens arbetsår med kalenderår. De nya reglerna innebär att det nya riksmötet samlas någon av de första dagarna i oktober (15 dagar efter valet). Med ordet "riksdagsår", som återfinnes på flera ställen i ersättningsstadgan, torde för framtiden få avses tiden för ett riksmöte, dvs. början av oktober ena året och fram till dess det nya riksmötet samlas påföljande år.

I övergången från den gamla till den nya ordningen, som inträffar innevarande år, kommer ett "riksdagsår" att omfatta endast gott och väl nio månader. Enligt kommitténs uppfattning bör denna tidrymd under år 1976 vid tillämpning av reglerna om pension och avgångsersättning anses utgöra ett helt riksdagsår.

Kommitténs hemställan

På grund av vad som anförts i det föregående föreslår kommittén att förvaltningsstyrelsen hos riksdagen hemställer att riksdagen måtte:

1. antaga bilagda förslag till lag om ändring i ersättningsstadgan (1971:1197) för riksdagens ledamöter,
2. besluta att uppdraga åt förvaltningsstyrelsen att fastställa procentsatsen för riksdagspensionen efter 65 års ålder, samt
3. i övrigt godtaga de riktlinjer för tillämpningen av ersättningsstadgan som kommittén i det föregående rekommenderat.

För kommittén för översyn av riksdagsledamöternas pensioner

ERIK ADAMSSON

/Börje Wilhelmsson

Bilaga 1

Förslag till

Lag om ändring i ersättningsstadgan (1971:1197) för riksdagens ledamöter

Härigenom förordnas i fråga om ersättningsstadgan (1971:1197) för riksdagens ledamöter att 17, 18 och 24 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §

Hel egenpension utgör för månad före 67 års ålder 65 procent och från och med 67 års ålder 10 procent av pensionsunderlaget. För ledamot som är född före 1914 ökas sistnämnda procenttal med 2,6 procent för varje år han är född före 1914.

Uppgår antalet riksdagsår inte till 15, utgår så stor del av hel egenpension som svarar mot antalet riksdagsår.

18 §

Från egenpension före 67 års ålder avdrages vad ledamoten är berättigad att uppbära i form av sjukpenning, sjukbidrag eller förtidspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, sjukpenning dock endast om den börjat utgå vid pensionstillfället.

Utgår ej hel pension minskas avdrag i motsvarande mån som pensionen.

24 §

Avgångsersättning utgår till den som varit ledamot av riksdagen minst tre år och som vid mandatets upphörande ej erhåller pension enligt denna stadga. *Ersättningen utgör sex månadsarvoden för den som vid mandatets upphörande uppnått 40 års ålder och eljest tre månadsarvoden.*

Hel egenpension utgör för månad före 65 års ålder 65 procent och från och med 65 års ålder xx procent av pensionsunderlaget. För ledamot som är född före 1914 ökas sistnämnda procenttal med 2,6 procent för varje år han är född före 1914.

Från egenpension före 65 års ålder avdrages vad ledamoten är berättigad att uppbära i form av sjukpenning, sjukbidrag eller förtidspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, sjukpenning dock endast om den börjat utgå vid pensionstillfället.

Avgångsersättning utgår till den som varit ledamot av riksdagen minst tre år och som vid mandatets upphörande ej erhåller pension enligt denna stadga. *Ersättningen utgör tolv månadsarvoden för den som vid mandatets upphörande uppnått sex riksdagsår och eljest sex månadsarvoden.*

Om särskilda omständigheter föreligger, äger riksdagens förvaltningsstyrelse medge att avgångsersättning med

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

sex eller tolv månadsarvoden får utgå även till ledamot som inte fullt ut uppfyller de villkor som föreskrives i första stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1976.

2. Äldre bestämmelser skall dock alltjämt äga tillämpning i fråga om visstidspension som börjat utgå vid denna tidpunkt. Sammanträffar i sådant fall visstidspension fr. o. m. den månad under vilken pensionstagaren fyller 65 år med rätt till folkpension eller tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas visstidspensionen med summan av den vid varje tidpunkt gällande folkpensionen och tilläggspensionen. Folkpensionen och tilläggspensionen skall därvid alltid anses ha den storlek den skulle ha haft om den börjat utgå den månad pensionstagaren fyller 65 år.

3. Sammanträffar visstidspension som utgår enligt stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppgifternas fullgörande fr. o. m. den månad under vilken pensionstagaren fyller 65 år med rätt till folkpension eller tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas visstidspensionen med summan av den vid varje tidpunkt gällande folkpensionen och tilläggspensionen. Folkpensionen och tilläggspensionen skall därvid alltid anses ha den storlek den skulle ha haft om den börjat utgå den månad pensionstagaren fyller 65 år.

*Bilaga 2***Riksdagsledamöternas levnadsålder m. m. vid inträde respektive avgång ur riksdagen**

I föreliggande undersökning lämnas vissa uppgifter om riksdagsledamöternas levnadsålder vid in- och utträdet ur riksdagen samt antalet bevistade hela riksdagsår för de ledamöter som under den studerade perioden lämnat riksdagen. Undersökningen omfattar perioden 1957–1975 års riksmöte.

Den metod som använts går i korthet ut på följande: Ledamöterna i 1957 års andra kammare (första kammaren har ej studerats) och därefter i kammaren – fr. o. m. 1971 i hela enkammarriksdagen – inträdda ledamöter har antecknats. På detta sätt har samtliga ledamöter som någon gång under ifrågavarande period tagit plats i andra kammaren/enkammarriksdagen noterats.

Ur detta grundmaterial har levnadsåldern förtecknats vid inträdet i andra kammaren/enkammarriksdagen fr. o. m. 1957. Sådana som inträtt i andra kammaren efter att ha varit ledamot av första kammaren ingår dock ej i undersökningen. Åldersfördelningen vid inträdet i riksdagen under den studerade perioden redovisas i *diagram 1*, varur framgår att medelåldern uppgick till 44,1 år och medianåldern till 45 år. I *diagram 2* och nedanstående tabell visas medel- och medianåldern vid inträdet under perioder motsvarande valperioder.

<i>Period</i>	<i>Medelålder</i>	<i>Medianålder</i>
1957–60	45,4	45
1961–64	46,3	46
1965–68	44,7	46
1969–70	41,3	43
1971–73	43,5	44,5
1974–75	43,9	44,5

Ur det ursprungliga materialet har vidare noterats levnadsåldern för de ledamöter som lämnat riksdagen under perioden. Ledamöter som lämnat riksdagen mer än en gång har därvid endast medtagits vid sista tillfället. Ledamöter som avlidit under pågående mandatperiod ingår ej.

Förutom levnadsåldern har även antalet bevistade hela riksdagsår noterats för de ledamöter som lämnat riksdagen.

De sålunda framtagna variablerna redovisas i bifogade korstabell (tabell 1). Med ledning av tabellen och med utgångspunkt i gällande bestämmelser i ersättningsstadgan för riksdagsledamöter kan följande noteras.

1. Antalet ledamöter som fyllt 65 år och som har minst 15 riksdagsår uppgår till 82 eller 29,0 % av totala antalet avgångna under perioden. Av nämnda antal är dock endast 69 (24,4 %) berättigade till full pension. Övriga har ej 15 riksdagsår intjänade t. o. m. det år de fyllde 65 år, vilket krävs för att full pension skall utgå.

2. Antalet ledamöter som fyllt 50 men ej 65 år och som har 15 riksdagsår, dvs. sådana som är berättigade till full visstidspension, uppgår till 48 (17,0 %).

3. Antalet ledamöter som är 50 år eller äldre och som har intjänat 6–14 riksdagsår t. o. m. det år de fyllt 65 år, dvs. sådana som får reducerad visstids- eller ålderspension, uppgår till 96 (33,9 %).

4. Övriga 70 ledamöter (24,7 %) är ej berättigade till pension.

I diagrammen 3–6 slutligen lämnas vissa ytterligare uppgifter om åldersfördelning vid avgången och fördelningen av antalet bevistade hela riksdagsår. I *diagram 3* visas åldersfördelningen för samtliga under perioden 1957–1975 avgångna ledamöter. Medelåldern för dessa uppgick till 59,9 år. Medianålder var 62 år.

I *diagram 4* visas fördelningen av antalet riksdagsår. Medelvärde uppgick till 14,5 år och medianen till 13 år.

I *diagram 5* och i nedanstående tablå visas medel- och medianålder för de olika valperioderna.

<i>Period</i>	<i>Medelålder</i>	<i>Medianålder</i>
1957–60	60,3	62,5
1961–64	60,6	62,0
1965–68	62,3	64,0
1969–70	59,5	62,0
1971–73	57,1	59,5
1974–75 ¹	–	–

¹ Allt för få noteringar.

I *diagram 6* och i nedanstående tablå visas medeltal och median för antalet bevistade hela riksdagsår för avgångna ledamöter under de olika valperioderna.

<i>Period</i>	<i>Medeltal</i>	<i>Median</i>
1957–60	14,4	12,0
1961–64	15,3	14,0
1965–68	14,1	12,0
1969–70	16,7	15,0
1971–73	13,2	12,5
1974–75 ¹	–	–

¹ Allt för få noteringar.

Diagram 1. Åldersfördelningen bland de ledamötersom inträtt i andra kam-maren/enkammarriksdagen under perioden 1957-1975. (Endast ledamöter som tidigare ej bevistat någon riksdag.)

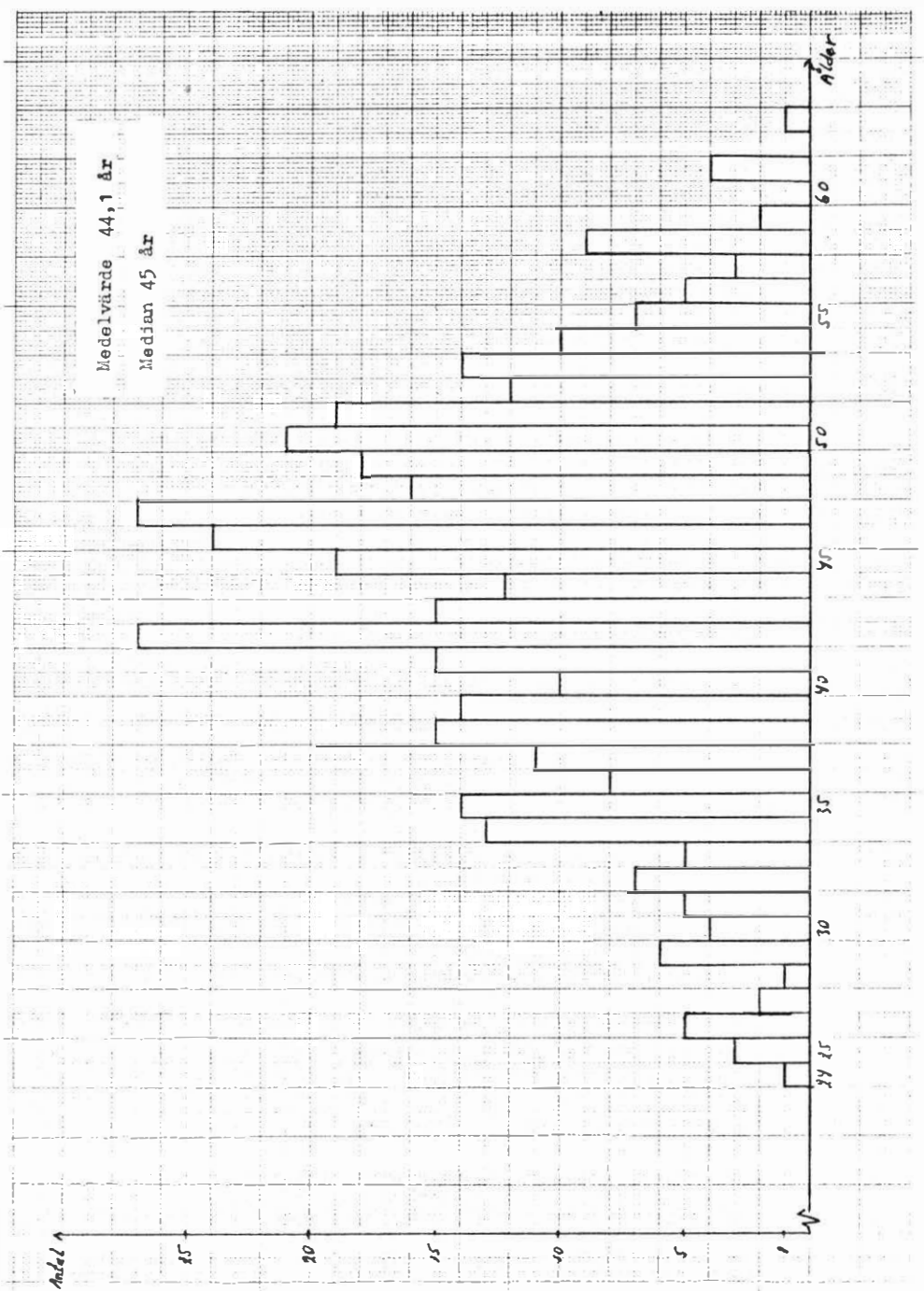
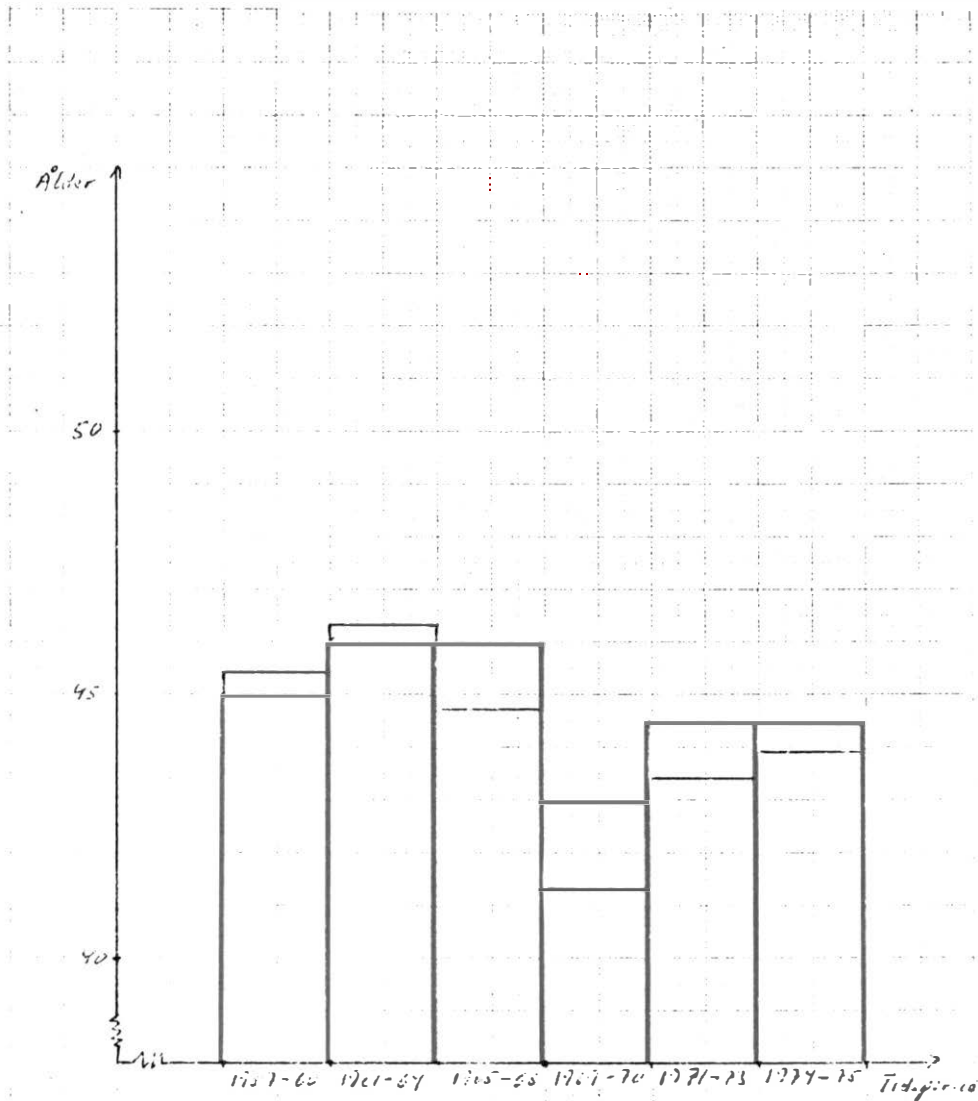

Diagram 2. Medel- och medianålder för de ledamöter som inträtt i andra kammaren/enkammarriksdagen under olika perioder mellan 1957 och 1975. (Endast ledamöter som tidigare ej bevistat någon riksdag.)

Röd markering avser median

Svart markering avser medelvärde

Diagram 3. Åldersfördelningen bland de ledamöter som lämnat riksdagen under perioden 1957-1975 efter att ha suttit i andra kammaren/enkammarriksdagen någon gång under perioden.

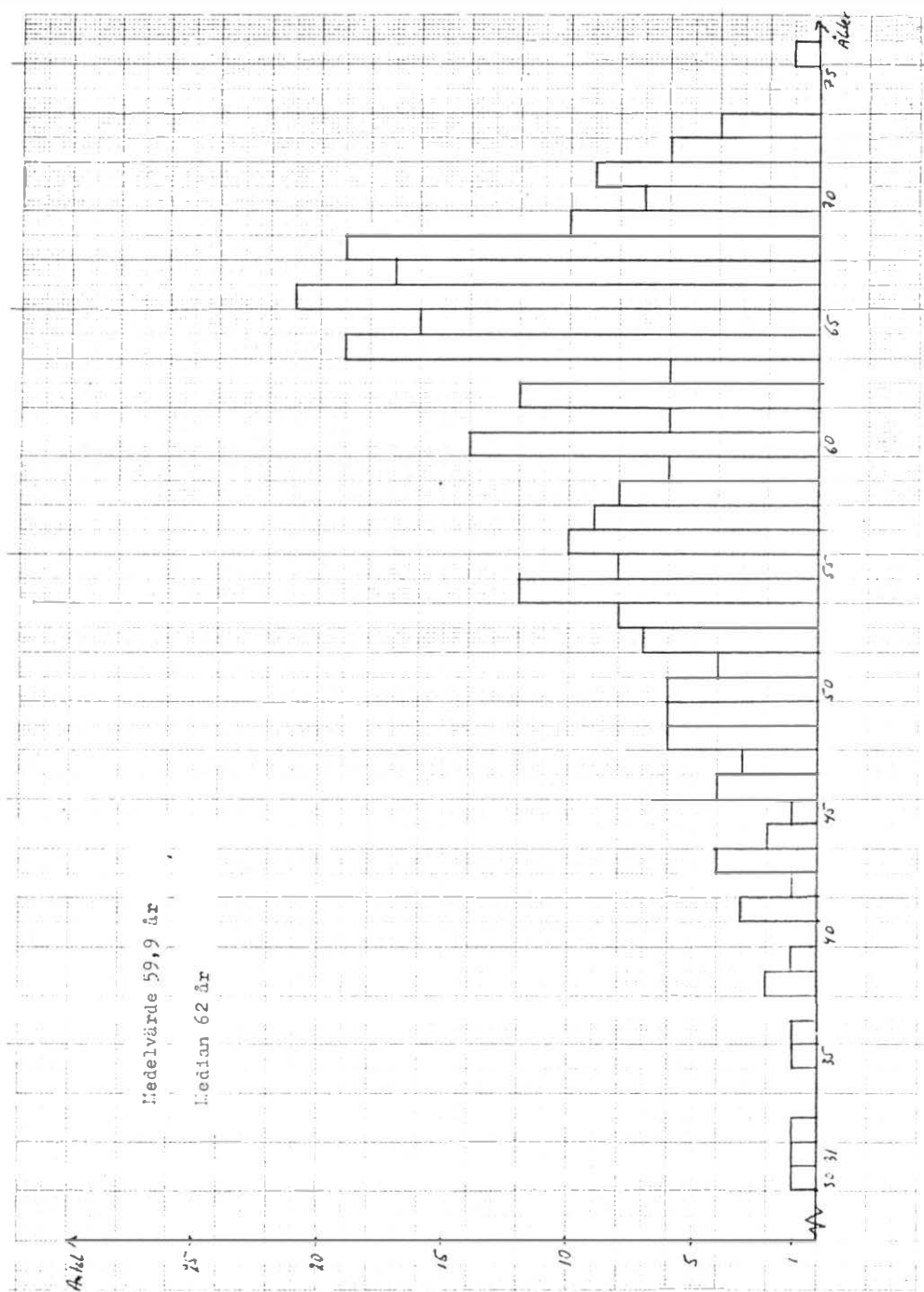

Diagram 4. Antal hela riksdagsår för de ledamöter som lämnat riksdagen under perioden 1957-1975 efter att ha suttit i andra kammaren/enkammarriksdagen någon gång under perioden.

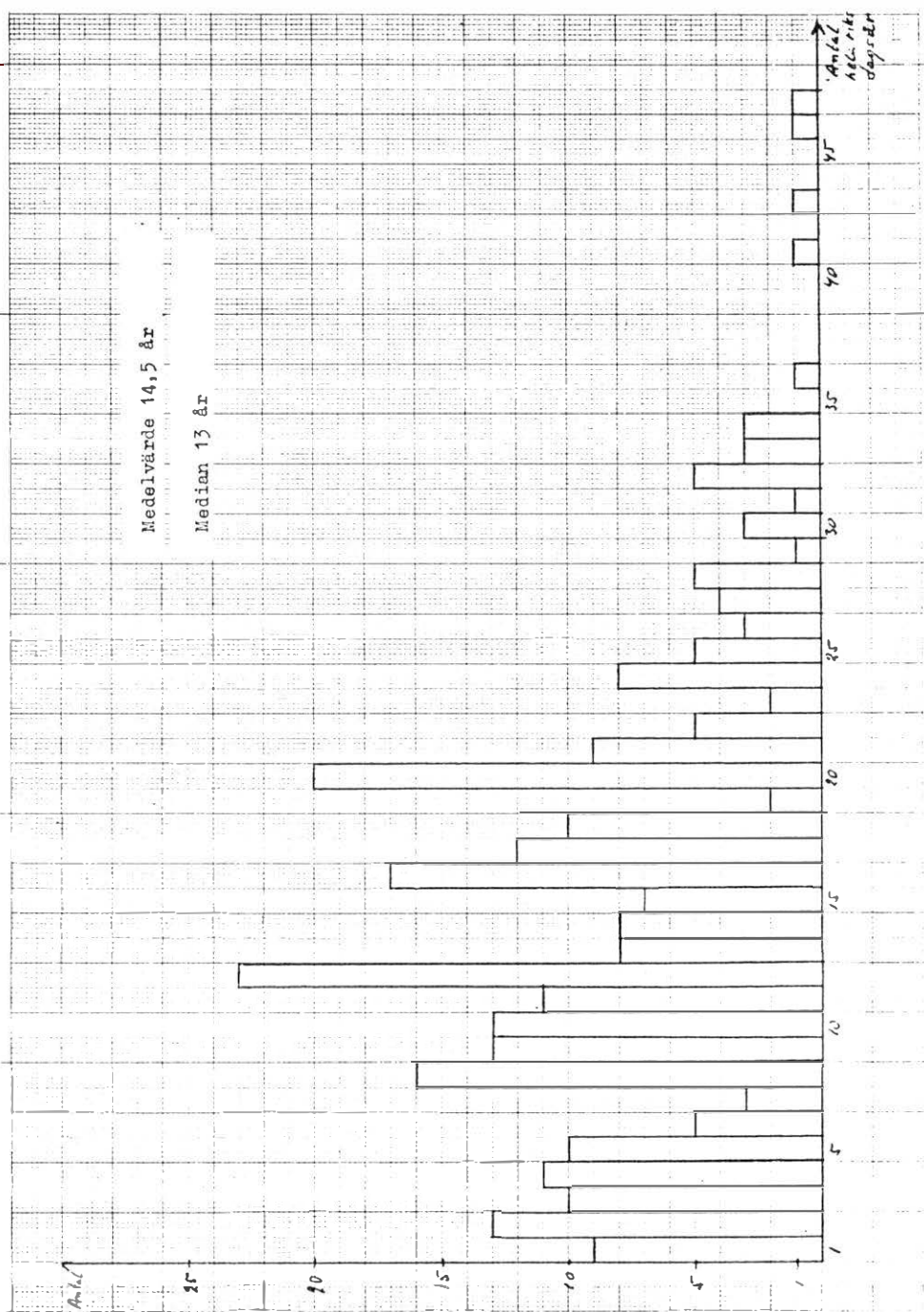
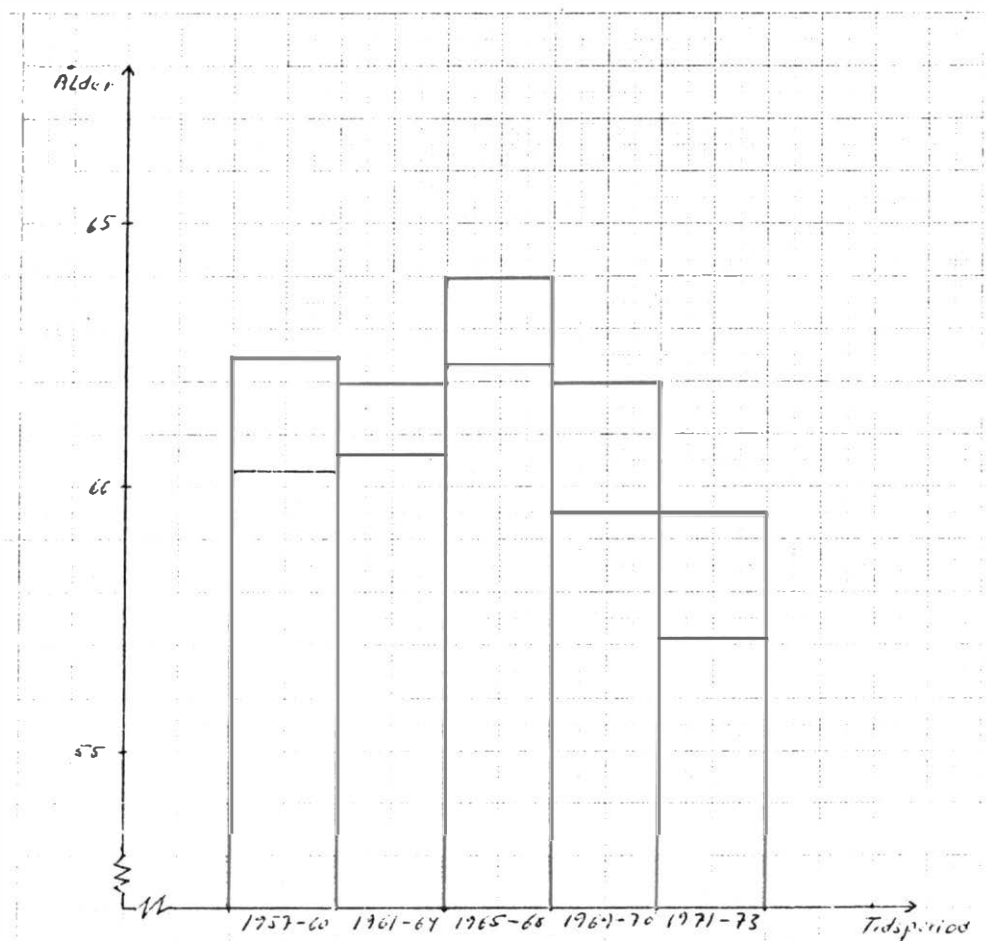

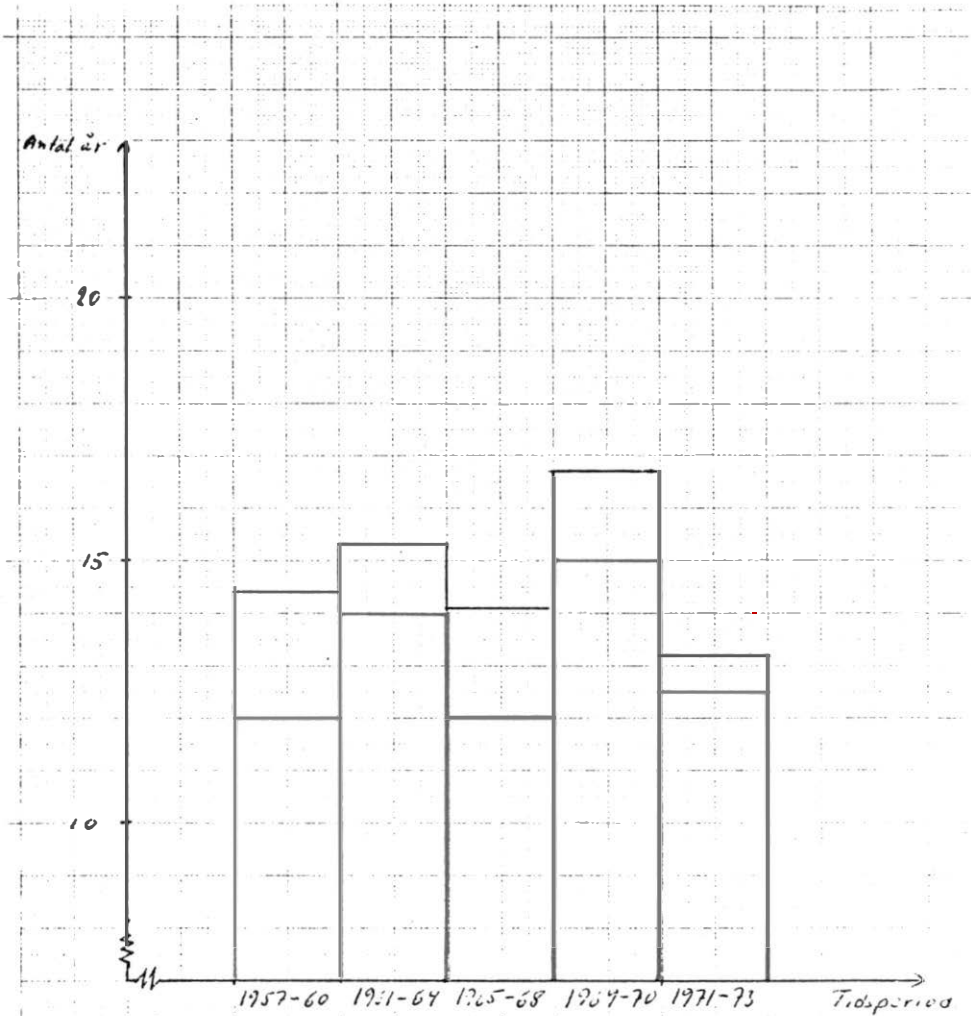
Diagram 5. Medel- och medianåldern för de ledamöter som lämnat riksdagen under olika perioder mellan 1957 och 1973. (Endast ledamöter som någon gång under perioden 1957-1973 varit ledamot av andra kammaren/enkammarriksdagen.)

Röd markering avser median.

Svart markering avser medelvärde.

Diagram 6. Medel- och medianantal hela riksdagsår för de ledamöter som lämnat riksdagen under vissa perioder mellan 1957 och 1973 efter att ha varit ledamot av andra kammaren/enkammarriksdagen någon gång under perioden 1957-1973.

Röd markering avser median.

Svart markering avser medelvärde.

Antal bevisade hela riksdagsår																																														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	36	41	34	46	47							
30		1																																								1				
31		1																																								1				
32			1																																							1				
35	1																																									1				
36				1																																						1				
38			2																																							2				
39			1																																							1				
41	2		1																																							3				
42	1																																									1				
43	1	1			1		1																																			4				
44		1			1																																					2				
45			1																																							1				
46			1	1		1			1			1																														4				
47			1			1					1																															3				
48	1	1								1	2	1																														6				
49		2	1	1			1	1																																		6				
50	1	1	1	1			1	1																																		6				
51		1						1									1																									4				
52		1				1		1	2				1	1																												7				
53			1	1			1	2	1	1			1																													8				
54	1	1	1	1	2				1		2						2		1																							12				
55			3			1			1		1	1				1																										8				
56			1	1			3		1	1					2			1																								10				
57		1					1	1	1		1		1	1			1	1		2		1	2																		9					
58	1	1					1	1			1		1	1	1	2																									8					
59						1	1	2			1	1				1																									6					
60				1				1	1	2	1	3			1	2		1																								14				
61				1			1	1	1	1	1																															6				
62			1				1		1						2	1		2	1	1																						12				
63											2	1		1				1																							6					
64						1	1			2					3	2	1		2	4	1		2																		19					
65							1	1	2		1				2	1		2	1	2								2								1					16					
66			1				1		3	1			1	2	3	1	1			1	1	1							1		2		1								21					
67			1					1	2			1	1		2		3		1	1	3								1												17					
68						2		1	1	1		2	1	1		3			1									1	1			2	2								19					
69							1		1		1				1				1								1	2		1	1										10					
70						1			2			1	1	1													1														7					
71						1	1									2	1												1					1		1					9					
72																														2					1		1				6					
73							1									1																									4					
76																																										1				
	9	13	10	11	10	5	3	16	13	11	23	8	7	17	12	10	2	20	9	5	2	8	5	3	4	5	1	3	1	5	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1	283					

Inom rött fält

Inom blått fält

Sådana som ej är berättigade till visstids- eller ålderspension